

ELIZA DOED HET YZER ZWEM-
MEN TOT BEVORDERING
VAN DE LEERSCHOLE.

II KONING. VI: 1-7.

Ende de kinderen der Profeten zeiden tot Eliza; Ziet nu, de plaats daar wy woonen voor uw aangezichte, is voor ons te enge. Laat ons dog tot aan de Jordane gaan, ende elk van daar een timmerhout halen, dat wy ons daar eene plaats maken, om daar te woonen: ende hy zeide, Gaat henen. Ende daar zeide een; Het believe u dog te gaan met uwe knechten: ende hy zeide; Ik zal gaan. Zo ging hy met hen: als zy nu aan de Jordane gekomen waren, hieuwen zy hout af. Ende het geschiedde, als een het timmerhout velde, dat het yzer in 't water viel: ende hy riep, ende zeide; Ach, myn heere! want het was geleent. Ende de man Gods zeide; Waar is 't gevallen? ende doe hy hem de plaats geweest hadde, sneed hy een hout af, ende wierp het daar henen, ende deed het yzer boven zwemmen. Ende hy zeide; Nemet tot u op: Doe stak hy zyne hand nit, ende nam het.

ZO de HEERE het huis niet bouwt, te vergeefs arbeiden des zelfs bouwlieden daar aan: volgens de uitspraak Psalm. 127: 1. INLEIDING.

Neemenwe deze taal in een gemeenen of eigentlyken zin; dan is die eenvoudig; dat alle ondernemingen, om woonplaatsen te bouwen tot een burgerlyk of godsdienstig gebruik, vrugteloos uitvallen; zo de HEERE zelve het werk niet bevordert. Waar uit aan de andere zyde volgt; dat wanneer de HEERE zelve

P p

Opper-

Opper-bouwmeeſter is en het werk der bouwlieden zegend, als dan alle de onderneemingen een voorſpoedigen uitſlag hebben; nademaal Hy groot is van raad en magtig van daad; Die de onmogelykheid zelve kan mogelyk maken.

Men neme nu alleen ten voorbeelde den Tempel te Jeruſalem: wanneer Salomo dien eerſt naar des HEEREN wille bouwde, en daarna de Wedergekeerde uit Babel den tweeden Tempel met het gefloopte Jeruſalem herſtelden; het werk hadde onder des HEEREN ooge een gelukkigen uitſlag: maar wanneer, lange na de verwoefſtinge, de afvallige Keizer Juliaan dien Tempel weder oprigten wilde, te vergeefs arbeiden des zelfs bouwlieden daar aan.

Wits.Miſc.
tom. 2. p.
374-376.

Dit begreepen de zoonen der Profeeten; en daarom, gezind een nieuwe woonplaatſe te maken of hunne leerſcholen uit te zetten, verzoeken zy Eliza met hen te gaan, om het opzigt hier over van des HEEREN wege te hebben: en dit is van zulk een voorſpoedigen uitſlag, dat hy zelve door een nadrukkelyk wonder dien bouw voortzet.

t'ZAMEN-
HANG.

Hebbenwe in het voorgaande gezien, hoe de naam van Eliza, door de reiniging van Naäman den Syriër, buiten lands is roemrugtig geworden; tot beſchaming van het afvallig Iſraël en den trouwlozen Gehazi: nu zullenwe vernemen, hoe hy ondertuſſen de belangens van Gods volk in Iſraël niet vergeeten maar bevordert heeft, in het bouwen van een nieuwe woonplaatſe voor de zoonen der Profeeten: by welke gelegenheid een nieuw wonder van hem in de Jordane verrigt word; niet minder dan 't geen Naäman in die zelve riviere ondervonden hadde.

VERDEE-
LING.

Wy kunnen onze gedagten dus leiden, datwe inzien
I. De Aanleiding tot dit wonder. *ÿs.* 1-4.
II. Het Wonder zelve in de omſtandigheden. *ÿs.* 5-7.
De

De Aanleiding tot het wonder wierde geboren uit VERKLA-
RING van
den Voorflag van de zoonen der Profeeten, om hunne woonplaats te vergrooten. het I. DEEL.
En de kinderen der Profeeten zelden tot Eliza: ziet nu de plaats, daar wy woonen voor
uw aangezichte is voor ons te enge. Laat ons dog tot aan de
Jordane gaan, en elk van daar een timmerhout halen; dat wy
ons daar een plaats maaken, om daar te woonen. vers. 1, 2.

Het schynt, dat Eliza zig toen te Jericho of te Gilgal opgehouden hebbe; want in die beide plaatsen was een school der Profeeten, en beide waren zy niet verre van de Jordane gelegen. Althans de leerlingen der Profeeten klagen aan hem, dat hunne woonplaats voor hen te nauwe wierde, waarschynlyk wegens het getal der leerlingen; en begeeren overzulks van hem, als hunner aller hoofd, dat hy hen verlof geeve; om van den oever der Jordane elk een timmerhout te haalen, om een ruimer woning te bouwen.

Volgenwe deze vertaling; dan schynt men daar uit te mogen afneemen, dat de leerlingen in een kollezie by elkanderen gewoont hebben. Maar merkenwe met de Onze aan, dat het grontwoord door *woonen* vertaalt Kanttek.
eigentlyk *zitten* betekent, zoude het wel kunnen zyn, dat zy hunne *Gehoor-plaats* bedoelen, daar zy op gezette auditorium.
tyden gewoon waren te zamen te komen en aan de voeten van den Profeet of zynen plaats-vervanger voor zyn aangezichte neder te zitten; om zyne lessen te ontfangen: en dit is uit de omstandigheden veel waarschynlyker, dan datze hier een Monniken klooster met zyne Martyr.
cellen zouden hebben willen bouwen; schoon sommi- Budd. t. 2.
ge Oudvaders hier van niet vreemd zyn. P. 455.

Dewyl nu deze gehoorplaats te *enge* voor hen was; mogenwe hier uit besluiten, dat het getal der leerlingen in den waren godsdienst zeer begon te vermenigvuldigen; niet tegenstaande den afval van het gros van Israël en hunne Vorsten, die, al was het niet opentlyk

den Baäl, egter den Beelden-dienst aankleefden. Maar welke de Rede van de vermeerdering van dit godvrugtig zaad geweest zy, kunnenwe niet vast bepalen.

1. Het schynt wat verre gezogt; dat de uitwerping van den snoden Gehazi hier toe aanleiding zoude geeven hebben; gelyk sommige Joodse Meesters, mogelyk uit den t'zamenhang met het voorgaande, hebben besloten, en zyn wangedrag aardig opgeschikt: en men kan niet loochenen, dat de uitwerping van het onkruid het goed koorn beter doet groejen. 2. Meer waarschynlykheid heeft het; dat het gerugt van Eliza's leere en wonderen veele leerlingen tot zyne schole getrokken heeft. 3. Vooral heeft men hier in Gods goede hand te erkennen; Welke zyne tarwe onder al het onkruid nog groejen deed; en zyne Kerke het hoofd, als een palmboom, deed opsteeken tegen allen last der verdrukkingen. Trouwens deze is meermaal de weg van God, de Kerke door kruis voort te planten.

Crux est
fal Eccle-
fiz. Pareüs.

Nader verdient het zyne bedenking; waar zy deze gehoorplaats bouwen willen: Sommige meenen te Gilgal: maar de text schynt het naaft te leeren, dat het daar, namentlyk by de Jordane zoude zyn: en daar was meer dan eene rede voor; omdatze aan den oever van de Jordane bouwstoffe en water by de hand hadden; daar des te onbelemmerder hun werk konden voortzetten en te vryer hunne godsdienst oefeningen waarneemen. Inzonderheid was de nabyheid aan de Jordane zeer bequaam, om hen gedurig den ingang van Israël door de Jordane in Kanaän, en andere wonderen daar in en omtrent voorgevallen te erinneren; tot opwekkinge van hun gelove en hope, in die duistere tyden.

Egter durven zy zulk een zaak niet onderneemen, zonder eerst de goedkeuring van den Profeet te hebben: als weetende, dat Eliza van des HEEREN wege tot hunnen algemeenen Leeraar was aangestelt.

Eliza

Eliza de billykheid van dien voorflag inziende, staat het hen toe: *en hy zeide; gaat heen*: want zulke gehoorplaatsen waren in Kanaän aan gene plaats verbonden; maar mogten overal, zo wel als de Synagogen, worden opgerigt: vooral in het ryk der X. stammen van Israël, daar de doortogten naar het ryk van Juda met wagten bezet waren, om het opgaan naar Jerusaleem te beletten. En zo mag men hier in reeds een voorspelling zien, hoe eerlang in allerlei plaatsen heilige handen zouden opgeheeven worden in den gebede, en de gansche aarde met Gods heerlykheid vervult.

Joh. 4: 21.

1 Tim. 2: 8.

Pf. 72: 19.

Terwylze nu zig tot dien togt vaardig maken, valt het eenen der discipelen in, dat de tegenwoordigheid van Eliza hen van veele vrugt zoude kunnen zyn. *En daar zeide een; het believe u dog te gaan met uwe knechten.* vers. 3.

Schoon de naam van dien eenen niet uitgedrukt sta; hy word egter in de gronttale gemerkt als *die een*, die boven alle de andere in deze historie in opmerkinge komt; als zynde waarschylyk dezelve, van wiens wedervaren wy vers. 5. zullen vernemen; daar hy wederom *die een* genoemd word.

Schmidt:

h. 1.

Het schynt dat zyn gemoed door een heimelyke werkinge van de Voorzienigheid hem voorspelde; dat 'er voorvallen konden ontstaan, waar in zy den raad en hulp van den Profeet nodig hadden: uit welken hoofde hy hem verzoekt, een metgezel van zyne knechten en kinderen op dien togt te willen zyn; opdatze hun werk als onder zyn vaderlyk ooge mogten verrigten, en in allerlei gelegenheden tot hem, als het Goddelyk orakel, toevlugt neemen: indagtig aan de tale van Mose: *Indien Uw aangezigt niet mede zal gaan, doe ons van hier niet optrekken*: en van den Digter: *Zo de HEERE het huis niet bouwd, te vergeefs arbeiden des zelfs bouwlieden daar aan.* Althans men mag 'er een kenmerk in zien van een ge-

Ex. 33: 15.

Pf. 127: 1.

trouwen discipel, die zynen Meester onafscheidelyk aankleeft. O! dat wy ook leerden, met Jesus discipelen, den Opper-leeraar in alles aan te kleeven, en Hem te smeeken; dat zyn aangezicht met ons ga in alle ondernemingen, tot onze geruystelling!

Ex. 33: 13, 14. Eliza toont zig ook hier in gewillig: want *hy zeide; ik zal gaan. Zo ging hy met hen.* vers. 4. het zy dan, dat hy hier in een heimelyk bestier van Gods hand hebbe ontdekt; 't zy de liefde tot zyne leerlingen hem drong, om hen tot raad en bemoediging te zyn. Trouwens een herder zal zig niet van zyne schaapen onttrekken.

Maundrel. Ter bestemde plaatse gekomen, gaanze aan 't werk: want *als zy nu aan de Jordane gekomen waren, hieuvven zy hout af.* Waar uit blykt 1. Dat de oevers van de Jordane aan sommige strecken met geboomte bezet waren; gelyk de hedendaagse reizigers bevestigen; waar toe zy verlos van den eigenaar hadden ontfangen. 2. Dat de zoonen der Profeeten in de tusschentyden zig met het een of ander ambagt geneerden; opdatze zig zelve en hunne huisgezinnen, zonder iemands bezwaar, mogten onderhouden. Althans zy komen hier voor als houthakkers en timmerlieden, bezig om zig een leerschool toe te bereiden: derhalven van een gansch anderen aart, dan de luye Monnikken, die gewoon zyn van het zweet van anderen te leven.

II. DEEL. Terwyl de zoonen der Profeeten in deze bezigheid begrepen zyn; ontstaat 'er een byzonder geval, 't geen een nadere aanleiding tot het volgend wonder gaf. Dit word verhaalt vers. 5. *En het geschiedde als een, of liever, die een te voren gemelt, het timmerhout velde, dat het yzer in het water viel.* Zo kan men, met de Onze, den zin der woorden gevoegzaam vatten; dat in het houthakken met de byle het yzer uit den steel schoot

en in 't water van de Jordane viel: gelyk dus de geheele spreekwyze voorkomt: Deut. 19: 5. *als zyne hand met de byle word aangedreeven, om hout af te houwen; en het yzer schiet af van den steel.* Waar in derhalven niets buitengewoons, nog een groot verlies was, dewyl niemand hier door getroffen wierde.

Egter treft dit voorval het hert van dien man: want hy riep, uit verleenheid en verbaastheid, *en zeide: ach! myn heere!* Een woord zeer gemeen in smertelyke omstandigheden, en tot den Profeet gerigt, om zynen raad en hulpe aan te zoeken: dewyl hy hier door niet alleen onbequaam wierd om zyne medediscipelen de behulpzame hand te bieden; maar ook buiten staat gestelt, om den eigenaar het zyne te herstellen.

Want het was geleent, tonende dus de eerlykheid van zynen inborst, die ruim zo veel voor het goed van zynen evenmensche zorgde, als voor zyn eigen; en niet gaarn hadde, dat zyn naaste by zyne goedwilligheid schade leed. Dit mag ons tusschen beiden doen denken aan Paulus lesse, beter bekend, dan betragt: *Niemand zoek dat zyns zelfs is, maar een iegelyk [zoek] dat des anderen is.* 1 Kor. 10: 24.

Zienwe hier in een nieuwe proeve van de armoede, welke onder de zonen der Profeeten in die duistere dagen gevonden wierde: als welke niet alleen zelve moesten werken, maar ook zo veel niet over hadden, om een byl te betalen. Vooral, merkenwe hier in een straal van Gods Voorzienigheid, Welke dit alles dus bestierde, om zynen Naam en Profeet door een wonder te verheerlyken.

Goed is het nu voor dien verlegenen man; dat hy den Profeet hadde bewogen, om met zyne knechten te gaan: die zal raad schaffen, daar zyn raad uit hadde. *vers. 3.*
 Ten dien einde *zeide de Man Gods; waar is het gevallen?*
vers. 6. want hy hadde het niet gezien, en de Geest des.

des HEEREN hadde het hem niet onmiddelaar ontdekt: waar van wy voorheenen meerdere proeven hebben gezien.

En doe hy hem de plaats geweest hadde, daar het yzer in den Jordaan stroom gevallen was, sneed hy een hout af en wierp het daar heen. Of Eliza dit hout hebbe afgesneeden om tot een nieuwen steel te dienen, word ons niet duidelyk gezegt: de text meld alleen, dat hy dat afgesneeden hout hebbe geworpen op die plaats in de Jordane, daar het yzer gevallen was.

Waar van dit het gevolg was; *en hy deed het yzer boven zwemmen: of, doe zwom het yzer.* Zo ryft het yzer van den grond naar boven en zwemt op de vlakke van het water: 't geen buiten twyffel niet geschiedde door de kracht van Eliza, maar van dien God, Wiens stem met kracht is op de wateren, den Heere van de gansche nature.

Martyr. Zo dat het niet nodig is, nieuwsgierig te onderzoeken, op welk een wyze dit zy geschied: of de HEERE aan het yzer zyne zwaarte benomen hebbe; dan of Hy door den dienst der Engelen dit yzer hebbe opgetilt. Wy weten, dat de HEERE in zyne gewone Voorzienigheid alles draagt door het woord zynere kracht; en derhalven in zyne byzondere Voorzienigheid ligtelyk het yzer kan doen zwemmen.

Heb. 1: 3. Dit wonder verrigt en blykbaar zynde, *zeide Eliza tot dien man, neem het tot u op.* vers. 7. Hy wil zig dit yzer niet eigenen, schoon hy daar toe regt schein te hebben: maar herstelt het aan den man; opdat die het geleende aan den eigenaar mogte weder geeven.

Doe stak hy zyne hand uit en nam het: als een geschenk, door een Goddelyke hand aan hem herstelt.

BETOGING. I. Ik zal niet nodig hebben de *Waarheid* van deze geschiedenis te bevestigen, in de tegenwoordigheid van zo vele getuigen voorgevallen, en van een Goddelyken

lyken Schryver geboekt: waar van het gerugt mogelyk tot de Heidenen is doorgedrongen, en aanleiding heeft gegeven tot dat spreekwoord: *Fluvius non semper fert secures*: dat is: *een rivier voert niet altyd bylen*: schoon de Heidenen de historie daar van met veele fabelen hebben bemorst.

Adagia
Erasmi &
aliorum.
p. m. 271.

II. Staanwe liever by de *Wonderlykheid* van dit geval nog een weinig met onze aandacht stille.

De Joodse Meesters, met het eenvoudig verhaal van dit wonder niet vergenoegt, hebben 'er nog enige omstandigheden aangehecht; om dit wonderstuk wat meer luister by te zetten: meenende, dat Eliza van het afgesneeden hout een steel hebbe gemaakt, en dien op het water geworpen; welke haast naar beneeden zakte en zig in de openinge van het yzer voegde: waar op de byl, in hare deelen herstelt, weder oprees, naar het land zwom en van dien man opgenomen wierde. En dit schynt zo veel ingang by sommige Christene Uitleggenen te hebben gevonden; dat zy in dit voorval drie wonderen doen t'zamenloopen.

Schmid.
p. 192.
Martyr
p. 246.

Maar al neemenwe deze byvoegfels der Joden niet over; het blyft egter een groot wonder; dewyl het yzer wegens zyne zwaarte in het water zinkt en door zyne nature van zelve niet opryzen kan. Volgt dan; dat God door zyne byzondere werkinge dit verrigt heeft; boven ja tegen de gewone natuur-wet: even gelyk daarna Jesus en Petrus door die zelve wonderkracht op het water wandelden.

III. Zo diende dit wonder wederom tot *Verheerlyking* van God en zynen Profeet, op wiens woord en daad het zelve door een buitengewone kracht verrigt word: 't geen den God Israëls kenbaar maakte als een Heer van de gansche nature; en de agtbaarheid van den Profeet onder vrienden en vyanden moeste doen ryzen.

Martyr p. 246. b. Til Analyt. p. 705. IV. Boven al hebbenwe de *Gepastheid* van dit wonder in de tegenwoordige omstandigheid op te merken. De zoonen der Profeeten waren bezig om zig een nieuwe gehoorplaats te vervaardigen, ten dienste van Israëls God. Het breeken van de byle scheen dit werk te zullen stremmen en den eigenaar rede van klagte te geven. Maar de HEERE weet dit nadeel ten voordeele te veranderen: op het woord van Eliza brengt Hy het yzer weder op uit den Jordaan stroom, opdat dit ondernomen werk zonder hinderinge mogte worden voortgezet.

Waar in derhalven een duidelyk bewys lag van Gods welbehagen in de zoonen der Profeeten en van zyne goedkeuringe over hun werk. Uit welke proeve zy tot hunne bemoediging mogten opmaaken; dat de HEERE verder met hen zoude zyn en hen uit alle zwarigheden uithelpen: * tot beschaming van alle Baäl- en Beelden-dienaren, die zig tegen den HEERE en zynen Gezalfden zouden durven verzetten.

Aanleiding tot den GEHEIMZIN.

Wildenwe nu naar een Geheimzin van dit Wonder zoeken: dan hebbenwe met onze aandagt te rugge te gaan, naar een foortgelyk wonder in de woestyne; van Mose verhaalt Exod. 15: 23-25. *Doe Israël het water te Mara niet drinken konde, want het was bitter: riep Mose tot den HEERE: en de HEERE wees hem een hout; dat wierp hy in dat water: doe wierde het water zoet.*

Lampegen. tom. 4. p. 1416, 1417. Byaldienwe nu de gedagten van die Godgeleerden overnemen, welke hier in een affchaduwing vinden, hoe Jefus Christus, die Levensboom, van den Vader geworden

* Men mag by deze gelegenheid denken aan veele Gods-huizen, door Gods zonderlinge Voorzienigheit opgerigt, met geringe voorbereidselen, maar wonderbare uitkomsten: onder welke in latere tyden vooral in opmerkinge komt het beroemde Weeshuis te Halle, waar van een byzondere Beschryving voor handen is.

worpen in de diepte der wateren, als de tegenbeeldige *Pf. 69: 3.*
 Jonas, * door zyn lyden en kruisdood al het bitter voor *1 Pet. 4: 13.*
 zyn volk zoet maakt: zo zullenwe ook gene zwarig-
 heid vinden, om hier over een soortgelyke aanmerking
 te maken: namentlyk, dat *Jesus kruis alle zwarigheden*
optilt en ligt maakt: dan worden zy ligte verdrukkingen, 2 Kor. 4: 17.
die zeer haast voorby gaan. Dat zout van Jesus genade *Rom. 8:*
 in de welle geworpen, maakt niet alleen het bitter wa- *28, 35.*
 ter gezond; maar doet ook het yzer zwemmen en rigt *Kap. 2: 21.*
 de nedergebogene op. *Pf. 146: 8.*

Maar schoon dit een waarheid op zig zelve zy;
 fchynt het my egter niet toe; dat het yzer hier in deze
 betrekkinge voorkome, als een zinnebeelt van zwarig-
 heden en verdrukkingen; want het word hier begree-
 pen als een deel van de byle, en een nuttig werktuig,
 om boomen uit te hakken en daar van een huis te bou-
 wen: overzulks kan de *Byl* een zinnebeelt uitleeveren
 van Gods Woord, elders by een *Hamer* vergeleeken: *Jer. 23: 29.*
 't geen wel blyft in eeuwigheid, maar niet altoos zyne *1 Pet. 1: 25.*
 kragt oefent.

Wildenwe dan liever hier in een schildery zien van
 Gods volgende handelingen met het overblyffel naar de
 verkiezing der genade in het midden van het afvallig
 Israël; dan hebbenwe onze aandagt over te wenden
 naar het klein hoopken van de ware Belyderen; die in
 de duisterfte tyden van het Antichristendom niet alleen *1 Kon. 19:*
 wierden bewaart, maar zig ook geweldig uitbreidden *18.*
 in de Leerscholen der Waldensen, Albigenfen, Huffi-
 ten enz. Welker byl meermaal gebroken schein, als
 Gods Woord verborgen wierde en voorname Werk-
 tuigen

Qq 2

* Onze Overzetters vinden in Jonas niet alleen een voor-
 beelt van Jesus begravinge, maar ook van de stillinge van Gods
 toorne; want, op het werpen van Jonas in de zee, wierde het
 onweder gestilt. Ziet den inhoud, voor den Profeet Jona ge-
 plaatst, in de groote Bibels met Kantteek.

tuigen wierden weggerukt, ja alles hopeloos scheen: en nochtans heeft de Meerder dan Eliza telkens die breuken weeten te herstellen; inzonderheid in de dagen van de Kerk-hervorminge, zyn Kerk-gebouw geweldig uitgezet, en de byl en hamer van zyn Woord nieuwe kragt gegeven door zynen Geest, dikwerf met zulke onverwagte en heerlyke uitkomsten, waar uit het duidelyk bleek, dat God met hen was.

TOEPAS-
SING.

Maar deze speelingen der gedagten daar latende, zoekenwe hier uit nader enige verdere nuttigheden voor onze zielen te trekken.

Hoe wenschelyk! dat de zoonen der Profeeten ook in onze dagen vrymoedigheid hadden, om met zulk een tale voor het aangezichte van den Meerderen dan Eliza te verschynen: „de Vergaderplaatsen, daar wy opkomen en voor uw aangezichte zitten, zyn te enge om de menigte te vatten, welke toekomt om in de Hervormde Christelyke leerschoole onderweezen te worden. „

Maar zo ruim komt het hedendaags niet om. Onze Leerschoolen en Vergaderplaatsen zyn groot genoeg, om alle, die lust hebben aan des HEEREN woord te vatten.* 'Er is nog plaats voor heilzoekende zielen uit andere Gezindheden, die een hert ontfangen, om zig met de belydenisse van de Hervormde Kerke niet alleen inwendig, maar ook uitwendig te vereenigen. Wat zegge ik? onze Leerschoolen zyn in plaats van te enge, meermaalen al te ruim: daar het aantal van de

* Incredibile fere videtur, quod narrat *M. Adam.* in vita Melanchtonis. p. 360 in 8vo. „ Inter epulas Cardinalis Sabinum rogavit: Quanto stipendio Melanchton doceret; & quam frequenti auditorio? Respondit Sabinus: numerari Melanchtoni quotannis trecentos circiter florenos; & habere Melanchtonem ut plurimum mille quingentos auditores.-- Habuit autem Melanchton saepe auditores bis mille quingentos. „

de ware belyderen in de Hervormde Kerke meer af-
dan toeneemt, en het een zeldzame zaak is, dat iemand
uit het afvallig Israël overkomt.

Alle de Redenen van zulk een verval na te gaan, is
nu ons oogwit niet: wy zullen alleen het een en ander
aantekenen; waar toe ons de geschiedenis, welke wy
onder handen hebben, aanleiding geeft.

1. Hadde het afvallig Israël zyne omtuiningen en
wagten op de grenzen van het ryk, om het volk te
beletten naar Jerufalem op te gaan. Het Antichristen-
dom heeft door het Koncilie van Trente niet alleen
zyne waggelende lenden vastgezet, maar zig ook tegen
het Protestantendom zodanig omtuint, dat 'er byna
geen doorbreeken aan is.

2. Nog meer nadeel heeft die vreesfelyke en aanhou-
dende Oorlog, over de nature der Sakramenten met den
aankleeve daar van, tussen Juda en Efraïm aangebragt;
welke de gemoederen van de Protestanten tegen elkan-
deren geweldig verbittert heeft, en veele tot het Pa-
pendom doen wederkeeren.

3. Een vleeschelyke Kerk-hervorming in sommige Lodenst.
opzigten; daar men te onbezuid met de byle heeft toe- beschouw.
gehakt, en sommige gewoontens of plegtigheden van Sions.
de Roomse Kerke, die men van het kaf hadde behooren
te zuiveren, geheel heeft afgeschafte, en alzo aanleiding
tot veele onbandigheid en heilloosheid heeft gegeven.

4. Omdat 'er zo vele Gehazies in de Hervormde
Kerke gevonden worden; geldgierige, leugenagtige,
geveinsde, enz. die zig om tydelyke belangens uiter-
lyk met de Kerke vereenigen; maar als onkruid in den
akker zyn: 't welk het goede zaad verftikt en den
groej van het koorn verhindert. En och! dat de droe-
vige overblyfsels daar van zelve in des HEEREN
volk niet wierden gevonden! waar van by de voorgaan-
de stoffe gesproken is.

5. Omdat 'er zo weinig gerugt van Jesus wonderdaaden uitgaat en zo weinige menschen bekeert worden. Waar hoord men byna van bittere bronnen die verandert worden? van *Sunamitische* die kinderen der belofte baaren? van *Naämans*, die van hunne melaatsheid gereinigt worden?

6. Omdat de gerustheid, weelde en overvloed ons bederft. Is van ouds het kruis het zaad van de Kerke geweest; welke dikwyls als een palmboom het hoofd onder de verdrukkingen opstak; vrede en uiterlyke vryheid heeft haar meermaal bedorven. Dat bleek in de dagen van Konstantyn en vervolgens. Toen de Vergaderplaatsen en de Kelken waren van hout, waren de Priesters en het Volk van goud: maar toen de eerste met goud, zilver, edel gesteenten en kostelyke sieraden opgeschikt wierden, wierden allengskens de laatste van hout. En zo is het nog, door toeval van onze verdorvenheid en misbruik van Gods zegeningen. Als 'er van buiten geen zichtbaar gevaar dreigt, is 'er doorgaans van binnen een vleeschelyke zorgeloosheid of beroering: hoogmoed, werelds gezindheid, dartelheid, brooddronkenheid, walging van het gewone voedsel, ketelagtigheid van gehoor, nydigheid, haat, twistgierigheid, enz. bederft niet alleen de blote mond-belyders, maar ook wel eens de beste in Israël.

Hoe het zy, het schynt, dat de byl van Gods woord enigermate als gebroken is, en gene kragt meer heeft, om boomen uit hunnen natuur-grond uit te hakken en in den grond van God over te zetten. Hoe zeltzaam is de Geest der overtuiging! nog zeltzaamer de Geest der bekeeringe!

Was het nu zo gemakkelyk deze quaalen te verhelpen, als het enigermate valt die aantewyzen! Maar dit gaat boven het bereik van alle menschelyke kragten. Zo de Hemelsche Eliza zelve gene nieuwe wonderen
doed;

doed; zo Hy den steel in de byle niet steekt, en die niet aandryft door een Goddelyke hand; het Woord zal vrugtelooſ vallen en niemand in 't herte treffen.

Ondertuſſchen, dewyl de belofte daar ligt; dat Gods woord, dat uit zynen monde uitgaat, niet ledig tot Jef. 55: 11. Hem zal wederkeeren; maar doen 't geen Hem be- en 59: 21. haagt, en voorſpoedig zyn in 't geene, waar toe Hy Joh. 6: 37. het zend: blyft het de pligt van allen, die het belang der Kerke en de opbouw van Gods huis ter herte gaat, het hunne toe te brengen; dat des HEEREN huis Jef. 54: 2,3. worde uitgezet.

De Profeeten en hunne zoonen moeten hier de Voor- gangers zyn, als Gods mede-arbeiders en hout-houwers 1 Kon. 5. van den waren Salomo. Ten dien einde 6, 18.

1. Hebben zy zig veel te ſtellen voor het aangezigte van den waren Eliza, den verheerlykten Jesus, en Hem als opening te geven van den toefant zyner Kerke; niet als of die aan Hem onbekend ware, Die in het midden der zeven goude kandelaaren wandeld; Op. 2: 1. maar om te toonen, dat ook zy 'er belang in nemen en als zyne knechten een welgevallen hebben aan hare ſteenen en medelyden met Sions gruis. Pf. 102: 15.

2. De ſnoode Gehazies en het boos onkruid, door een regtmatige oefeninge van de Kerkelyke Tugt, af te ſcheiden, opdat des HEEREN huis niet ontheiligt worde. 't Is waar het getal der uiterlyke Kerk-leden zoude dan verminderen; maar ook is het waar, dat de Tugt onder Gods zegen een heilzaam geneesmiddel zoude kunnen zyn; althans Gods akker van het groffte onkruid gezuiverd zynde, zoude het goede zaad te weliger groejen.

3. Inzonderheid hebben zy Hem ootmoedig te verzoeken, dat Hy hen, in zig zelve onwaardige en onbequame, wil verwaardigen tot zynen dienſt in zyn Huis; opdat de plaats zyner wooninge uitgezet worde:

Ex. 33: 13-15. de: dat Hy als het Hoofd met zyne knechten ga en zyn aangezigt over hen lichten late tot hunne geruuststelling: zonder Wiens tegenwoordigheid alles te vergeefs is; want zo de *HEERE het huis niet bouwt, te vergeefs*

Pf. 127: 1. *arbeiten des zelfs bouwlieden daar aan.*

4. Ontfangenze tekenen van zyne goedkeuringe; dan in zyne mogendheden aan het werk te gaan, om bouwstoffe te zoeken, timmerhout aan te haalen en het zelve te bewerken tot berderen van den geestelyken Tabernakel.

5. Hier toe de byl des Woords in de hand te nemen en wel te handteeren, om het timmerhout niet slegs af te houwen aan de takken en grove zonden te besnoejen; maar de byl te leggen aan den wortel van des zondaars verdorvenheid: opdat vyandige menschen in hunnen grond aangetast en uit den natuur-staat uitgerukt mogen worden.

6. Egter in dezen niet onbezuift te werk te gaan; opdat het yzer van het hout niet afgescheiden worde: ik wil 'er mede zeggen; datze het yzer van Gods Wet hebben te gebruiken; om het harde hert van zondaaren te verbryzelen, opdatze nedervallen als verflagene uit hunne hoogten; maar als dan het Evangeli van dien *Levensboom*, Jesus Christus, afgesneeden uit den lande der levenden, 'er aan te hegten; opdat een gebroken en verootmoedigd zondaar door de beloften des Evangeliums worde opgebeurt. Zo handelde Johannes, Jesus voorloper en wegbereider aan de Jordane:

Jef. 40: 3-5. *Een stem des roependen in de woestyne: bereidert den weg des HEEREN, maakt regt in de wildernisse een baan voor onzen God. Alle dalen zullen verhoogt worden, en alle bergen en heuvelen zullen vernedert worden; en wat krom is dat zal regt, en wat hobbelagtig is dat zal tot een valleje gemaakt worden, en de Heerlykheid des HEEREN zal geopenbaart worden. Ja; de byl is alreede aan den wortel der*

der boomen gelegd: alle boom dan, die gene goede vrugt
voortbrengt, word uitgehouwen en in 't vuur geworpen: 1-12. Matt. 3:

wyzende vervolgens op den Heere Jesus, Die na hem
quam en Sterker was dan hy. Trouwens, het einde der
Wet is Christus, tot regtveerdigheid een iegelyk die geloofd. * Rom. 10: 4.

7. Zy hebben altoos te bedenken; dat zy geene meesters
van dien hamer des Woords zyn: neen, die byl is
hen geleend, om dien naar Gods wille te gebruiken en
het Woord regt te snyden; als welke hier van reken-
schap zullen geven, of zy naar des HEEREN wille
en voor Hem hebben gewerkt; tot Wien het woord
moet wederkeeren en Wien de vrugt alleen toekomt. Jes. 55: 11.

8. Eindelyk, hunne wooning te vestigen by de *Jor-
dane*, die Riviere Gods, die vol water is; om niet al-
leen ten dienste van Gods huis zig te reinigen van al-
lerlei besmettingen; maar ook tot hunne bemoediging,

R r

te

* Notanda est observatio *Borrbai* h. 1. p. 845. „ In securi
duo cernuntur: lignum quo tenetur ferrum, & ferrum ipsum
cædens & secans, quod ligno tanquam manubrio regitur & gu-
bernatur. Hæc securis sermo pœnitentiæ severior & durior
est, per Legem veterem hominem cædens & scindens. Qui
sermo asperior Elisæi discipulis committitur, ad cædendam ma-
teriã, ex qua ædificium sacrum, quod est Ecclesia electorum,
extruatur. -- Lignum vero, manubrium, quo ferrum tenetur
& regitur, Christus est, quo asperior pœnitentiæ sermo ad sa-
lutem per prædicationem Euangelii lenis & amabilis sermonis
administratur. Nisi mortificationis veteris hominis doctrina,
præeunte Lege peccata ostendens & damnans ita adhibeatur, ut
per Spiritum, Messæ Euangelii munere administratum, saluta-
ris reddatur, mortem tantum attulerit, & exitium, vitam nul-
lam, peccatumque auxerit & iram, justitiæ & gratiæ spe omni
præcisa. Hoc autem salutare lignum Christum esse, in Evan-
gelio patefaciendum, clarum est ex Prov. 3: 18. *Lignum vitæ est
Ipsam tenentibus*: ubi Salomo de Christo, Sapientia Dei, loqui-
tur: similiter Johannes idem Lignum explicans sic ait. *Et ex
utraque parte fluminis Arbor vitæ efferens fructus duodecim.* 22
Apoc. 22: 2. & quæ sequuntur.

Pf. 42: 7. te herdenken aan Gods wonderdaaden, van ouds in de
 Til h. 1. Jordane voorgevallen, en zig te erinneren; dat immers
 Die zelve Jesus leeft, Die Israël door de Jordane in
 Kanaän invoerde, zo veele melaatse reinigde, het yzer
 deed zwemmen en Wiens arm niet verkort is, om als
 nog raad en hulp aan zyne knechten en kragt aan het
 Woord by te zetten; opdatze dus leeren het Woord
 met gelove te mengen.

Al het welk enigermate mede ten laste ligt van alle
 Leerlingen in Jesus schoole, elk in zynen itaat en be-
 trekkinge: welke daar en boven hier, uit het voorbeeld
 van de zoonen der Profeeten, onderweezen worden:

Heb. 10: 25. 1. De onderlinge byeenkomsten niet na te laten;
 maar zig onder de middelen veel voor Jesus aangezigt
 Job. 22: 22. te zetten, om de Wet uit zynen monde te ontfangen
 en zyne redenen in hunne herten te leggen; om toe te
 nemen in alle geestelyke wysheid en verstand.

2. In alle hunne ondernemingen Jesus raad te vragen
 en stantvastig aan te kleeven; dat Hy hen onderwyze
 Pf. 32: 8. en leere van den weg, dien zy te gaan hebben; hen
 raad geve en zyn oog op hen houde.

3. Het hunne toe te brengen, om elk een timmer-
 hout aan te haalen, opdat des HEEREN huis worde
 gebouwt door onderlinge behulpzaamheid in de liefde:
 Eph. 4: naar Paulus taal: *Opdat wy niet meer kinderen zouden zyn,*
 14-16. *die als de vloed beweegd en omgevoerd worden door allen*
wind der leere. -- Maar de waarheid betrachtende in liefde,
alsins zonden opwassen in Hem, die het Hoofd is, namentlyk,
Christus: uit Welken het geheel lichchaam bequamelyk t'za-
mengevoegd en t'zamen vastgemaakt zynde door alle voegselen
der toebrenge, naar de werking van een iegelyk deel in
zyne mate, den wasdom des lichchaams bekomt, tot zyn
zelfs opbouwing in de liefde.

Dit zy tot uwe bemoediging, zo veele gy welgeval-
 len neemt in Sions opbouw.

1. Schoon de eene of andere timmerbyl breeken mogte, en u die werktuigen ontschieten, welke u de gepastste schynen; wordet egter niet hopeloos of moede-loos. Jesus kan het yzer uit de diepte der wateren voortbrengen, en geene magt des afgronds is bequaam; om den hamer en byl van Gods woord geheel te verflinden, of den opbouw van des HEEREN huis te verhinderen, als de HEERE medelyden oefent met Sions gruis. Geene zwarigheden zyn 'er, die Hy niet weet op te tillen en ligt te maken. Hagg. 2.

2. Klaagtge nu over de naauwte van Jesus leer-schoole en het klein getal der ware Kerk-leden, in vergelykinge van de Baäl- en Beelden-dienaaren: de Heere Jesus houd niet alleen zyn oog nauwkeurig op haar tot hare beveiliging; maar Hy zal ook eens het Huis zyner wooninge uitzetten in 't laatste der dagen. *de HEERE heeft gezegt, Ik zal wederbrengen uit Bazan: Pf. 68: 23. Ik zal wederbrengen uit de diepten der zee. Hy zal zyne hand in de zee zetten, en zyne rechterhand in de rivieren. Pf. 89: 26. Dan zal de menigte der zee tot den HEERE en zyne Kerke gekeert worden, en het heir der Heidenen tot haar Jef. 60: 5. komen. Maak dan de plaats uwer tente wyd, en dat men Jef. 54: 2,3. de gordynen uwer wooningen uitbreide en verhinder het niet: maak uwe koorden lange, en steek uwe pinnen vaste in: want gy zult uitbreeken ter regter en ter linkerhand, en uw zaad zal de Heidenen erven, en zy zullen de verwoeste steden doen bewoonen. Dan zal de heerlykheid van Libanon, ja de gansche aarde bouwstoffe uitleeveren tot des HEEREN huis, en Hy zal het huis zyner heerlykheid heerlyk maken. Amen. Jef. 60.*